

ELTE | IK
INFORMATIKAI KAR

Adatbázisok 2. GY.

Ütemezések és sorba rendezhetőség

Definíció: ütemezés

- Az *ütemezés* (schedule) egy vagy több tranzakció által végrehajtott lényeges műveletek időrendben vett sorozata.
- Azt mondjuk, hogy egy ütemezés *soros* (serial schedule), ha úgy épül fel a tranzakciós műveletekből, hogy először az egyik tranzakció összes műveletét tartalmazza, majd azután egy másik tranzakció összes műveletét stb., miközben nem cseréli fel a műveleteket.

Példa: egy soros ütemezés

T1	T2	A	B
READ(A, t)		25	25
$t = t * 2$			
WRITE(A, t)		50	
READ(B, t)			
$T = t * 2$			
WRITE(B, t)			50
	READ(A, s)		
	$s = s + 100$		
	WRITE(A, s)	150	
	READ(B, s)		
	$S = s + 100$		
	WRITE(B, s)		150

Feladatok soros ütemezésre

- Adjuk meg az X adatbáziselem lehetséges értékeit a tranzakciók lefutása után, feltéve, hogy a tranzakciók ütemezése soros és az X kezdeti értéke 100.
- T1: READ(X, t); $t := t + 100$; WRITE(X, t)
T2: READ(X, t); $t := t * 2$; WRITE(X, t)
T3: READ(X, t); $t := t + 10$; WRITE(X, t)
- Hányféle soros ütemezése van a fenti 3 tranzakciónak?

Definíció: sorba rendezhetőség

- Egy ütemezés sorba rendezhető (serializable schedule), ha ugyanolyan hatással van az adatbázis állapotára, mint valamelyik soros ütemezés, függetlenül attól, hogy mi volt az adatbázis kezdeti állapota.

Példa: egy sorba rendezhető ütemezés

T1	T2	A	B
READ(A, t)		25	25
$t = t * 2$			
WRITE(A, t)		50	
	READ(A, s)		
	$s = s + 100$		
	WRITE(A, s)	150	
READ(B, t)			
$T = t * 2$			
WRITE(B, t)			50
	READ(B, s)		
	$S = s + 100$		
	WRITE(B, s)		150

Példa: nem sorba rendezhető ütemezés

T1	T2	A	B
READ(A, t)		25	25
$t = t * 2$			
WRITE(A, t)		50	
	READ(A, s)		
	$s = s + 100$		
	WRITE(A, s)	150	
	READ(B, s)		
	$S = s + 100$		
	WRITE(B, s)		125
READ(B, t)			
$T = t * 2$			
WRITE(B, t)			250

Jelölések

- Egyszerűsítsük a jelölést.
- Mivel számunkra csak az olvasás és írás műveletek a fontosak, ezért használjunk egyszerűbb jelöléseket a tranzakciók műveleteire:
 - $R1(A)$ – a $T1$ tranzakció olvassa az A adatbáziselemet.
 - $W1(A)$ – a $T1$ tranzakció írja az A adatbáziselemet.

Példa: tranzakciók felírása

- T1: R1(A); W1(A); R1(B); W1(B)

T2: R2(A); W2(A); R2(B); W2(B)

- A T1 és T2 tranzakciók egy ütemezése:

R1(A); W1(A); R2(A); W2(A) R1(B); W1(B); R2(B); W2(B)

Definíció: konfliktus

- A konfliktus (conflict): olyan egymást követő műveletpár az ütemezésben, amelynek ha a sorrendjét felcseréljük, akkor legalább az egyik tranzakció viselkedése megváltozhat.
- Egy műveletpár akkor konfliktusos, ha:
 - Ugyanannak a tranzakciónak két művelete. Pl: $R1(X)$ és $W1(Y)$ konfliktus.
 - Ha két művelet ugyanazt az adatbáziselemet használja és legalább az egyik művelet írás. Pl: $W1(A)$ és $R2(A)$ konfliktus.

Következtetés

- Különböző tranzakciók bármely két műveletének sorrendje felcserélhető, hacsak nem
 - Ugyanarra az adatbáziselemre vonatkoznak, és
 - Legalább az egyik művelet írás.

Feladat: konfliktus sorba rendezhetőség

- Szomszédos műveletek cseréjével készítsünk az alábbi ütemezésből soros ütemezést:
- $R1(A); W1(A); R2(A); W2(A); R1(B); W1(B); R2(B); W2(B);$

Definíciók

- Azt mondjuk, hogy két ütemezés konfliktus ekvivalens (conflict-equivalent), ha szomszédos műveletek nem konfliktusos cseréinek sorozatával az egyiket átalakíthatjuk a másikká.
- Azt mondjuk, hogy egy ütemezés konfliktus sorbarendeazhető (conflict-serializable schedule), ha konfliktus ekvivalens valamely soros ütemezéssel.

Feladat: konfliktus-sorbarendeozhetőség

- Adjuk meg a konfliktus-sorbarendeozhető ütemezések számát az alábbi két tranzakcióra:
- T1: R1(A); W1(A); R1(B); W1(B)
T2: R2(A); W2(A); R2(B); W2(B)

Definíció: megelőzés

- Adott a $T1$ és $T2$ tranzakcióknak, esetleg további tranzakcióknak, egy S ütemezése. Azt mondjuk, hogy $T1$ megelőzi $T2$ -t, és $T1 <_S T2$ -vel jelöljük, ha van a $T1$ -ben olyan $A1$ művelet, és a $T2$ -ben olyan $A2$, hogy
 - $A1$ megelőzi $A2$ -t az S -ben,
 - $A1$ és $A2$ ugyanarra az adatbáziselemre vonatkoznak, és
 - $A1$ és $A2$ közül legalább az egyik írás művelet.

Definíció: megelőzési gráf

- Ezeket a megelőzéseket a *megelőzési gráfban* (precedence graph) összegezzhetjük. A megelőzési gráf csomópontjai az S ütemezés tranzakciói. Ha a tranzakciókat T_i -vel jelöljük az i függvényében, akkor a T_i -nek megfelelő csomópontot az i egészszel jelöljük. Az i csomópontból a j csomópontba vezet irányított él, ha $T_i <_S T_j$.

Példa: megelőzési gráf

- S1: r2(A); r1(B); w2(A); r3(A); w1(B); w3(A); r2(B); w2(B);

T1	T2	T3
	r2(A)	
r1(B)		
	w2(A)	
		r3(A)
w1(B)		
		w3(A)
	r2(B)	
	w2(B)	

Feladat: megelőzési gráf

- S1: R1(A); R2(B); W2(A); R2(B); R3(A); W1(B); W3(A); W2(B);
- S2: R1(A); R2(A); R3(B); W1(A); W2(C); R2(B); W2(B); W1(C);
- S3: R1(A); R2(A); W1(B); W2(B); R1(B); R2(B); W2(C); W1(D);
- S4: R1(A); R2(A); R1(B); R2(B); R3(A); R4(B); W1(A); W2(B);
- S5: R1(A); R2(A); R1(C); R2(B); R3(A); R4(B); W1(A); W2(B);

Sorba rendezhetőség

- Van egy egyszerű szabály, amivel megmondhatjuk, hogy egy S ütemezés konfliktus sorba rendezhető-e.
- Rajzoljuk fel az S megelőzési gráfját, és nézzük meg tartalmaz-e kört!
- Ha igen, akkor S nem konfliktus sorba rendezhető. Ha pedig a gráf körmentes, akkor S konfliktus sorba rendezhető, továbbá a csomópontok bármelyik topologikus sorrendje megadja a konfliktus ekvivalens soros sorrendet.

